

УКРАЇНЬСЬКА ОСВІТА В УМОВАХ ІНТЕГРУВАННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР

*Збірник наукових праць
за редакцією Орести Карпенко*

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 4 від 21 березня 2019 р.)

Рецензенти:

Завгородня Т. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика (ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»);

Логвиненко Т. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка).

Українська освіта в умовах інтегрування в європейський простір: зб. наук. праць / за ред. О. Карпенко. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2019. – 276 с.
ISBN 978-966-384-407-7

Збірник наукових праць презентує багатоаспектність освіти України: модернізацію системи освіти, методологічні і технологічні аспекти освітньої діяльності в умовах інтегрування України в європейській простір, розвиток вітчизняної освіти як соціокультурного феномену, історію української та зарубіжної школи і педагогіки, психолого-педагогічні засади організації навчання і виховання в освітніх закладах різних рівнів.

Видання розраховано на науковців, педагогічних працівників, студентів та аспірантів закладів вищої педагогічної освіти.

ISBN 978-966-384-407-7

© Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2019
© Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2019

ЗМІСТ

<i>АЛЕКСЄЄНКО-ЛЕМОВСЬКА Людмила АШИТОК Надія БЕЦЕНКО Тетяна</i>	МЕТА, ПРИНЦИПИ, ФУНКЦІЇ ТА МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	8
<i>ВАВІЛОВА Карина</i>	СУПЕРЕЧНОСТІ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	16
<i>ВДОВИЧЕНКО Олег, ТКАЧУК Мирослава</i>	ДО ПРОБЛЕМИ АКТУАЛІЗАЦІЇ КРАЄЗНАВЧИХ СТУДІЙ У СУЧАСНОМУ ВІТЧИЗНЯНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ (ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ)	23
<i>ГАЛЯН Олена</i>	ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ У СФЕРІ ОБСЛУГОВУВАННЯ В УМОВАХ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ	29
<i>ГЕВКО Оксана</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ НА РОЗВИТОК ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ (XIX – ПОЧАТОК XX СТОЛІТТЯ)	37
<i>ГРАБИНСЬКИЙ Андрій</i>	СУБ'ЄКТНІСТЬ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГА	46
<i>ДОРОШЕНКО Євгенія</i>	ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	54
<i>ЗАЙЧЕНКО Іван</i>	ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ	62
<i>КАЛПЧАК Юрій</i>	СИСТЕМА ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІПОВІДАЛЬНОСТІ УЧНІВ 7-8 КЛАСІВ ПРО ЗМІСТОВИЙ КОМПОНЕНТ РОЗВИТКУ ЕТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗВО	69
<i>КАРАБІНОВИЧ Ольга, КОРЧИГА Євгенія</i>	ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	76
<i>КАРПЕНКО Ореста, ЧЕПІЛЬ Марія</i>	ПРОБЛЕМА ДІАЛОГУ КУЛЬТУР ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПІДХОДУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ, ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ ЗАВДАННЯМИ	80
<i>КЕКОШ Мар'яна</i>	ПРОБЛЕМИ ДИТИНСТВА У КОНТЕКСТІ ДОСВІДУ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	88
<i>КОБРІЙ Ольга</i>	ВЕРБАЛЬНИЙ АСПЕКТ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	95
		104
		112

<i>КОВАЛИШИН Оксана</i>	ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ У ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА ДЛЯ ПІДТРИМКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	121
<i>КРИВА Крістіна</i>	ПЕДАГОГІЧНИЙ БАР'ЄР В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ШКОЛІ	129
<i>ЛУК'ЯНЧЕНКО Микола, ПРОЦЬ Роман</i>	ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ МОДЕЛІ ПРОЦЕСУ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ НА ЗАСАДАХ ЕТНОПЕДАГОГІКИ	139
<i>МАЙКОВСЬКА Вікторія</i>	МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ Й ОЦІНКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	146
<i>МАЙСТРУК Таміла</i>	ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	156
<i>МУЛЯРЧУК Олена, ГРИЦИШЕН Лілія</i>	ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЯКОСТЕЙ ДІЛОВОЇ ЛЮДИНИ У СТАРШОКЛАСНИКІВ	164
<i>НАЗАРЕНКО Анжеліка, ЗЕНЧЕНКО Тетяна</i>	ТЕХНОЛОГІЇ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ЯК ОДИН ЗІ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	174
<i>НЕДОРУБКО Світлана</i>	ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСНОВИ ВЗАЄМОДІЇ УНІВЕРСИТЕТІВ ТА ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ	181
<i>ПАНТЮК Тетяна, ПАНТЮК Микола, ПАВЛЮХ Наталія</i>	НАСТУПНІСТЬ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ: ЗМІСТ, СПОСОБИ, ТЕНДЕНЦІЇ	188
<i>ПАРФАНОВИЧ Андрій</i>	ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ СТАВЛЕННЯ ДО СІМЕЙНОГО НАСИЛЬСТВА РІЗНИХ ГРУП МОЛОДИХ ПАР	196
<i>ПАРФАНОВИЧ Іванна</i>	НЕГАТИВНА ПОВЕДІНКА ДІВЧАТ ЯК ПОКАЗНИК СОЦІАЛЬНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ	204
<i>ПРОКОПІВ Любов, СУДУК Наталія</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ НДРС	212
<i>РИБАЛКО Людмила, ІВАНОВ Дмитро</i>	МАЙСТЕР-КЛАС «ОВОЛОДІВАЄМО ЕЛЕМЕНТАМИ САМООБОРОНИ: ДЖИУ-ДЖИТСУ» ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ МОЛОДІ	220
<i>РИКУН Софія</i>	ПІДГОТОВКА ДО КОНТРОЛЬНО-ОЦІННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ	232
<i>СОКОЛОВА Ганна, ГОНЧАРЕНКО Тетяна</i>	ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ STEM-ОСВІТИ УЧНІВ З ФІЗИКИ У ЛІТНІХ ДИТЯЧИХ ОЗДОРОВЧИХ ТАБОРАХ	240

<i>ТКАЧЕНКО Олександр</i>	АРГУМЕНТИ «ПРОТИ» ТЕНДЕНЦІЙ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	249
<i>ХЛОПІК Ірина</i>	ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	253
<i>ФЕДОРОВИЧ Анна</i>	ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИХОВАТЕЛЯ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	261
<i>ШАРАН Олександра</i>	ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ВІНАХІДНИЦЬКИХ ЗАДАЧ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	269

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ СТАВЛЕННЯ ДО СІМЕЙНОГО НАСИЛЬСТВА РІЗНИХ ГРУП МОЛОДИХ ПАР

Правовий статус сім'ї регулюється Сімейним кодексом України від 10 січня 2001 р., іншими законами України, національними програмами планування сім'ї, концепцією державної сімейної політики. Згідно з Сімейним кодексом України, *сім'я* – соціальна група, що складається з чоловіка і жінки, які перебувають у шлюбі, їхніх дітей (власних або прийомних), інших осіб, поєднаних родинними зв'язками з подружжям, кровних родичів. Законодавчо визначено, що *члени сім'ї* – особи, які перебувають у шлюбі; проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою; їхні діти; особи, які перебувають під опікою чи піклуванням; є родичами прямої або непрямої лінії споріднення за умови спільного проживання.

Відповідно до ст. 21 Сімейного кодексу України, *шлюб* – це сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану. Ознаками шлюбу є: добровільність, тобто наявність добровільної згоди обох з подружжя (ст. 24 Сімейного кодексу України); досягнення шлюбного віку жінкою та чоловіком, які вступають у шлюб (ст. 22 Сімейного кодексу України); реєстрація шлюбу у встановленому законом порядку органом, визначеним Сімейним кодексом. Законодавчо-нормативне забезпечення шлюбних відносин забезпечує дія «Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні», і зокрема, це Розділ III (Реєстрація шлюбу).

Законом України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» зі змінами та доповненнями від 29 грудня 2014 р. встановлено, що *молодь, молоді громадяни* – громадяни віком від 14 до 35 років; *молода сім'я* – подружжя, в якому вік чоловіка та дружини не перевищує 35 років. Диференціювання молоді за віком: молоді люди (14–20 років), які матеріально залежні від сім'ї та перебувають перед вибором

професії; молодіжна група, інтегрована у соціально-професійну структуру суспільства (21–26 років), яка набуває матеріальної і соціальної самостійності; молодь 25–35 років, яка стала суб'єктом соціального відтворення [1, с. 95]. Розглядаючи молодь як об'єкт сімейної політики, виділено декілька наукових позицій щодо її характеристик на сучасному етапі: спостерігається достатньо виражене відособлення значної частини молоді від «дорослого» суспільства, а також соціальна диференціація в молодіжному середовищі; процес прискореного соціального розшарування суспільства впливає на посилення відмінностей у життєвих позиціях молоді [1, с. 318–319];

Згідно з підходами науковців, розуміння молодої сім'ї, молодої пари такі: «*Молоде подружжя* – молода сімейна пара, яка перебуває у шлюбі від 0 до 5 років, не має дітей та у якій вік чоловіка і дружини не перевищує 35 років» [2, с. 8]; «*Молода сім'я* – це особливий світ, який своєрідно пов'язаний із всіма проблемами суспільства. Молода сім'я може розглядатися і як специфічний соціальний інститут, що виконує низку функцій (репродуктивна, виховна, господарсько-економічна, рекреативна), які важливі для суспільства і необхідні для життя кожної людини, і як мала соціально-психологічна група» [4, с. 93].

До молодих сімей слід підходити диференційовано. Сьогодні різновидом молодої сім'ї є *молодіжні шлюби* – це такий тип дошлюбного життя, коли молода пара живе разом, не оформляючи свої стосунки юридично [3, с. 11].

У своєму дослідженні під поняттям «молода сім'я» ми маємо на увазі такі групи:

- 1) хлопці і дівчата, які зустрічаються, та при цьому живуть подружнім життям;
- 2) молоді пари, які подали заяви до відділів реєстрації актів громадянського стану та перебувають в очікуванні офіційного оформлення шлюбу;
- 3) одружені молоді люди.

Диференційовано ми визначаємо їх як групу А, Б, В. Нами проведено експериментальне дослідження цих груп у межах дії Програми профілактики

сімейного насильства серед молодих пар, що була розроблена і впроваджена в дію у декількох областях України – Тернопільській, Хмельницькій, Закарпатській, Херсонській (2015–2018 рр.).

Перед упровадженням заходів програми ми проводили діагностичне обстеження молодих людей на визначення основних особливостей у ставленні до шлюбу, готовності до побудови сімейних стосунків без проявів насильства.

Група А:

- Молоді люди не мають конкретного уявлення про шлюб, не можуть конкретизувати свої права й обов'язки, хоча свою готовність вступити до шлюбу оцінюють дуже високо.

- Мають загальні уявлення про насильство, їм важко дати визначення кожному з видів сімейного насильства, назвати психолого-педагогічні особливості насильника і кривдника.

- Вони мало обізнані у сфері законодавства України про захист від сімейного насильства, не знають, куди звертатися у разі вчинення насильства над ними чи близькими їм людям.

- Практично молоді люди цієї категорії не володіють методами насильства у шлюбі, єдиним виходом для них є розлучення. Вони не можуть сформулювати поради парам для уникнення насильства стосовно одне одного. У їхніх стосунках панує орієнтація на почуття.

- Одружуватися офіційно молоді люди ще не планують, в обох із пари безліч планів на майбутнє, в яких про шлюб не йдеться.

- Загалом, молодь цієї категорії дуже мало поінформована про особливості сімейного життя. Констатується, що особи жіночої статі більше обізнані з питань шлюбу.

Цікавими є зміни, що відбулися у свідомості молодих людей цієї групи після проведеної з ними профілактичної роботи. Можна констатувати таке:

- 1) обоє починають розглядати шлюб ще й з юридичної сторони і тепер пара володіє інформацією про закони й нормативно-правові акти, що колись можуть захистити їхні права;

- 2) проведена діагностико-профілактична робота у будь-якому випадку змушує молоду людину замислитися, тобто актуалізується і проблема сімейного насильства;

- 3) володіючи видами сімейного насильства, молодь зацікавлено починає ставитися до форм захисту й механізмів недопущення проявів насильства особисто ними чи партнером;

- 4) змінюється стереотипне мислення молоді щодо звичаїв, традицій, усталених форм поведінки у шлюбі;

- 5) зростає вимогливість до потенційного шлюбного партнера і відповідно змінюється самооцінка кожного, хто був залучений до заходів програми профілактики сімейного насильства серед молодих пар.

Група Б:

- У молодих людей цієї групи спостерігається більш усвідомлене ставлення до шлюбу.

- Багато осіб цієї групи вважають, що шлюб є потрібним згідно з релігійними установами. Хлопці й дівчата цієї категорії свою готовність до вступу в шлюб оцінюють досить високо.

- Молоді люди думають над своїми правами й обов'язками в шлюбі.

- З усіх видів сімейного насильства найкраще володіють знаннями про фізичне й економічне насильство.

- Молодь цієї групи називає обґрунтовані й доцільні дії на захист від насильства, дають деякі поради про запобігання насильству.

- Молоді люди володіють відомостями про деякі законодавчі акти держави, що захищають від сімейного насильства, проте нічого не знають про заходи для зниження рівня прояву сімейного насильства.

- Панує певна скованість у відповідях, що свідчить про незнання питань, деякий страх перед невідомістю.

- Молодь цієї категорії вже серйозніше ставиться до шлюбу і питань насильства в сімейних стосунках.

- Знають молоді люди про право на повагу і на народження дітей та обов'язок забезпечувати сім'ю, виховувати дітей – ці відповіді зустрічалися найчастіше.

- Молоді люди, які вирішили одружитися, знають про відповідальність за вчинення сімейного насильства за статтями сімейного і кримінального кодексу. Більшість відповідають про накладення штрафу та про можливість позбавлення волі при тяжких злочинах. Інші закони, нормативно-правові акти для них також невідомі.

- Багато хто знає куди звертатися у разі вчинення над ними сімейного насильства – називають поліцію та соціальні служби.

Загалом, панує позитивне налаштування на створення сім'ї в більшості молодих пар. Пари, які одружуються, більше розуміють зміст створення сім'ї й вже більше знають про шлюб між двома людьми. Хоч є багато осіб, які не впевнені у своєму партнерові. Це свідчить про те, що не всі молоді люди зацікавлені однаковою мірою у спільному майбутньому. А також у багатьох існує ілюзія «ідеальної сім'ї».

Молоді люди з групи осіб, які вирішили офіційно зареєструвати шлюб, після проведеної з ними роботи проявляють певні зміни у стереотипах мислення й поведінки:

- 1) більшість змінює думку про те, що їхній партнер таки може здійснити проти них той чи той вид насильства;

- 2) майже всі починають більш серйозно ставитися до проблем насильства в сім'ї і значення шлюбу для людини;

- 3) отримавши інформацію, молоді люди переоцінюють свої знання щодо шлюбних стосунків;

- 4) зростає усвідомленість щодо того, як потрібно ставитися одне до одного та як виправляти негаразди, що виникають у ході сімейної комунікації.

Група В:

- Добре володіють знаннями про обов'язки на побутовому рівні. Називають право на свободу слова, добре визначають причини насильства.

- Під сімейним насильством здебільшого розуміють жорстоке поводження одного партнера стосовно іншого.

- Одружені чоловіки й жінки все ж таки мало знають про дії на захист від сімейного насильства, проте виокремлюють ознаки, за якими можна було б розпізнати насильника; не вважають, що заходи протидії насильству є особливо дієвими.

- Є суттєві розбіжності серед чоловіків і жінок з приводу економічного насильства. Багато пар добре орієнтуються в питаннях, що стосуються фізичного й сексуального насильства. Багато запитань виникає у них з приводу психологічного насильства.

- Пари цієї групи демонструють найбільшу обізнаність в питаннях насильства в сім'ї і значення шлюбу для особи.

- Є подібними думки про сімейний бюджет.

- Майже всі визнають, що знання з питань сімейного насильства є, проте їх не завжди легко впровадити у практику.

- Усвідомлено визнають, що в сім'ї головним є взаєморозуміння, терпеливість й любов.

Загалом, пари, які довший час перебувають у шлюбі, дають досить подібні відповіді. Вони краще оцінюють одне одного та більше розуміють, яким чином урегулювати конфлікт й не допустити до насильства. Пари, які провели разом значно менше часу, здебільшого не бачать реальної небезпеки у питаннях насильства і більш легковажно й байдуже до них ставляться. Чоловіки не готові вільно розповідати про насильство, яке над ними вчиняють чи можуть учинити в сім'ї, та схильні до самостійного подолання проблем.

Здивувало таке: деякі жінки висловили незрозуміння того, що чоловіки також потерпають від сімейного насильства й потребують захисту; вони зізнавалися, що до цього навіть не задумувалися над цим.

Хоч і менш помітні, але виникають певні зміни у поглядах й поведінці одружених людей:

- 1) виникає бажання щось перебудувати у своїх стосунках майже серед усіх пар;
- 2) багато хто спочатку висловлюють неготовність звертатися за допомогою та після проведеної роботи змінюють свою думку;
- 3) шлюбні партнери вже більш диференційовано підходять до насильства в сім'ї;
- 4) багато хто висловлював бажання створити здоровіший клімат у сім'ї;
- 5) серед одружених були й такі, які запевнювали, що їм це потрібно, більшість інформації для них не є новою.

Серед причин сімейного насильства молоді люди визначають такі, як: соціально-економічна нестабільність, раннє батьківство, несформоване почуття відповідальності, неадекватність одного з членів сім'ї. Профілактична робота відкриває для молодих пар більше можливостей попередити та зупинити насильство в сім'ї. Профілактика сімейного насильства відповідає положенням Сімейного кодексу України, Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» зі змінами та доповненнями від 29 грудня 2014 р., Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні.

Виявлено превалюючі почуття й різні підходи до розуміння сім'ї: для групи А – це любов і вірність, групи Б – обов'язок й дещо тривога, групи В – клятва перед Богом, відповідальність перед родичами й близькими. Насторожують молоді люди, які ставляться до сім'ї та проявів сімейного насильства байдуже чи неусвідомлено. Вони становлять групи ризику й

потребують додаткової профілактичної, а, ймовірно, й навіть корекційно-реабілітаційної роботи.

Порівняльний аналіз диференційованого ставлення до сімейного насильства різних груп молодих пар може бути більш вичерпним, якщо запропонувати форми й методи діагностики та профілактики, розробки й представлення технології з питань профілактики сімейного насильства серед молодих пар.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коваліско Н. Соціальна диференціація та соціальне самопочуття молоді. Родина – спільнота любові : XXII міжнародний конгрес людини. Київ : Дух і літера. 2007. 419 с.
2. Лещенко О. Соціально-педагогічні умови формування відповідального ставлення до батьківства у молодого подружжя : 13.00.05 – соціальна педагогіка : автореф....канд. пед...н. Луганськ, 2010. 20 с.
3. Молода сім'я: проблеми та умови її становлення / за ред. проф. А. Капської. Київ : ДЦССМ, 2003. 184 с.
4. Технології роботи з сім'ями різного типу // Соціальна робота: технологічний аспект : навч. посіб. для студ. вузів / авт. колектив: А.Й. Капська, О.В. Безпалько, Р.Х. Вайнола та ін. Київ : Центр навч. літ., 2004. С. 92–171.